

Santiago Rusiñol

Obra completa

Els Punxa-sarries

Sainete en un acte

ELS PUNXA-SARRIES

Aquesta obra fou estrenada en el Teatre Català, Romea) la nit del 26 de Febrer de 1904, dirigida pel primer actor D. Hermenegild Goula, baix el següent repartiment:

Senyor Joseph, Sr. Virgili; *El Rapat*, Sr. Capdevila; *Madrona*, Sra. Morera; *Nita*, Sra. Jarque; *Sánchez Gómez*, Sr. Martí; *Senyora Carmela*, Sra. Dinartés; *Gómez Sánchez*, Sr. Domenech; *Trujillo*, Sr. Daroqui; *El Cotxer*, Sr. Marquach; *El Trempa-llamps*, Sr. Vinyas; *una Matutera*, Sra. Baró; *l'Home de l'Ós*, Sr. Goula; *un Borratxo*, Sr. Ros.

PERSONAL

SENYOR JOSEP. 60 anys. Cacic de poble. Mig senyor, mig pagès. Posem-ho a menestral i no n parlem més.

EL RAPAT. 50 anys. *Fiel* de fielat, es dir, amo de fielat. Fòra la gorra d'uniforme, viu com un senyor que viu a la torra.

MADRONA. 50 anys. Esposa d'*El Rapat*. Dòna de poble. Dòna de poble que l carrec de *fiela* l'ha soptada, omplint-la de vanitat de tercera classe.

NITA. 20 anys. Filla d'*El Rapat* i de la Madrona. Noia que no fa ni bé ni mal, ni crec que n faci.

SÁNCHEZ GÓMEZ. Aquell sargento de carrabiners. Porta tot un pentagrama de galons al braç de tantes vegades que s'ha renganxat. Encara es home fort i capaç de renganxar-se moltes vegades. De l'aire militar que hagi pogut tenir, no n'hi queden ni senyals.

SENYORA CARMELA. 50 anys. La sargentita. Es aragonesa, de les que haurien d'anar am vestit curt i ensenyant el tormell de pantorrilla; però va vestida diguem-ne de senyora. Porta un vestit que ha sigut negre, que no ha estat mai per ella, que hi sobren sarrells i llaçosverts i que sembla tret d'una maleta.

GÓMEZ SÁNCHEZ. 28 anys. Nebot del sargento. Cabo de carrabiners, i res més que capo.

TRUJILLO. 35 anys. Dependent del fielat. Aixerit per segons què, però tonto per tot lo demés. Ha estat castellà.

EL COTXER. 30 anys. Cotxer trempat, amant de riure quan siga hora, i quan no n siga.

EL TREMPA-LLAMPS. 30 anys. Aquest l'havem d'explicar una mica. No direm que siga tonto, però tampoc es savi. No es graciós, però li troben. Es d'aquells que esperen que obri la boca pera riure, i ell se n'aprofita, i amb la capa de la beneiteria es més descarat que beneit; insulta a tot-hom, si l'amenacen fa l tonto, i si no l'amenacen... també. En una paraula, ell, rient rient, se la campa.

UNA MATUTERA. Dòna que passa lo que pot... pera anar passant.

L'HOMÉ DE L'ÓS. Es de Perpinyà i es l'home de l'ós.

L'ÓS. Es l'ós... de l'home de Perpinyà.

UN BORRATXO. Borratxo de carretera.

UN GUITARRISTA. Que no parla.

DOS DEIXEBLES. Que escolten.

Dones, homes, criatures i un organista de manubri.

Notes.

Es al dematí, a l'istiu.

Tots han de sortir ben empolsats.

Per la carretera passarà gent de tant en tant.

ACTE UNIC

L'escena representa l'eixida d'un fielat de poble. A un costat, la casa, que entre emblanquinats i polsaguera, té quatre gruixos de dit més que quan era nova. Davant, i ocupant tota l'escena, un encanyiçat per parets i sostre, ont hi puja una carbacera i en penjen carbaces. Tot voltant, bancs d'obra, i plantes polsoses dintre de capses de petroli, culs de bóta i caixons de pances. Al mig, una gran taula, am cadires; el sostre, guarnit am cadena i salomons de festa, i al fons un pal de telegraf envenat am llustrina nacional.

Per entre l'encanyiçat i la porta s'veu la carretera, i al lluny s'endavina un d'aquests paisatges que s'ueuen desde'ls fielats: camps de blat-de-moro, de cols, de pastanagues i canyes verdes i trinxades.

Cau aquell sol de carretera.

ESCENA I

EL RAPAT, EN TRUJILLO, LA MADRONA, LA NITA,
EL GUITARRISTA, ELS DOS DEIXEABLES I AVIAT*
UN BORRATXO

(A l'aixecar-se'l teló, el Rapat i en Trujillo parlen a primer terme, la Madrona arregla la carbacera entre l'encanyiçat, la Nita escombra la carretera, i al fons, en un costat, el guitarrista, amb els dos deixebles asseguts al davant, tocarà de tant en tant mentres duri l'acte, i afinarà més que tocarà.)

EL RAPAT

Endemés, Trujillo, sempre havies vist què'l castellà era'l dueño am pa i cuchillo dels fielatos.

TRUJILLO

Con honra.

EL RAPAT

Doncs, per què tu, essent del terrer, t'han

Santiago
Rusinol

Obra completa

de registrar els aliments il·licits, i per què no ho
ets t'has d'alimentar am l'ilisitoria dels altres?
Que no la podem vigilar nosaltres la beguda,
i el porc que vol entrar... i entra?

TRUJILLO

Igual que l castellà.

EL RAPAT

Millor, perquè cada hu coneix més el bes-
tiar de casa seva. Qui't coneix millor a tu
que'l's de casa?

TRUJILLO

Nadie.

EL RAPAT

Doncs, per això'l senyor Josep, que tam-
bé'm coneix i'm deu favors d'administració
intima que no't puc dir perquè pot-ser m'en-
tendries, com que no vol forasteria, me va
nombrar de *Reial Orden*. Per cercar-nos el
matute, qui millor que'l's que tenim ganes de
dur-ne?

TRUJILLO

Renadie.

RUSIÑOL

NITA

Escolteu, pare: aquesta grava que l'havem
de treure?

EL RAPAT

Trepitjeu-la.

NITA

Que's pensa que som mules?

EL RAPAT

Vui dir que avui t'emparaulem, i s'ha de
trepitjar tot.

TRUJILLO

Estos pies son para trepitjar corazones!

EL RAPAT

No sigues assistent i tornem a la conversa,
Trujillo. Tu ets el principal empleiat de la
casa...

TRUJILLO

El único.

EL RAPAT

*El único i el principal, i tenint com tens al teu mando la bascula, que es lo més sagrat de l'establiment, punxó oficial i registre infamatori, t'he de donar algunes instruccions, perquè d'avui endavant el fielat no sigui aquell caos d'abans, sinó... què't diré jo?... un... fielat pairal, un *asil* de carreters on se pugui renegar am cordura.*

TRUJILLO

No os entenc.

EL RAPAT

Vui dir que desde ara s'ha de maniobrar am mònita i sonifar el matute a les bones.

TRUJILLO

Que no tengo de punxar las sarrias, doncs?

EL RAPAT

Punxa-les, però am modos.

TRUJILLO

Esto aviat semblarà un colegio.

RUSIÑOL

EL RAPAT

Un colegio am modos. Primer tens de saludar a la persona registrable; després te treus dugues vegades la gorra; i després, sent una reverència, pregunes: ¿Hay nada de pago, señores?

TRUJILLO

En castellà?

EL RAPAT

En castellà. En català no les sabem demanar certes coses. Que l delinqüent no diu res? Registres. Que diu? També registres. Que't contesta malament? Calles. Que ets tu que parles malament? També calles. Que sou *ambos*? Treus el punxó, i la força sempre fa respecte.

TRUJILLO

Així *lo haré*.

EL RAPAT

Recorda-t que ets *mando* i no més hi asegeixes l'*ordeno*.

TRUJILLO

Doncs, *á la orden.*

EL RAPAT

(veient un borratxo que atravessa la carretera)

Calla! Allí'n passa un de ben carregat. Apa!
Ensaja-t'hi, que jo desde aquí t'inspeccionaré
la conducta.

TRUJILLO

(saludant dugues vegades al borratxo)

Buenos días.

EL RAPAT

Bé!

TRUJILLO

Hay nada de pago, señores?

EL BORRATXO

Vi.

TRUJILLO

Y nada más, caballero?

RUSIÑOL

EL BORRATXO

Aiguardent.

EL RAPAT

Molt bé!

TRUJILLO

De la dulce, amigo?

EL BORRATXO

Busqui-ho!

TRUJILLO

Permitame que le registre...

EL BORRATXO

Si'm toques, te pego.

EL RAPAT

Molt bé! Molt bé!

TRUJILLO

Sírvase entrar al registro.

EL BORRATXO

*Registros á mi? No siga mulo! Servidor llevo
el rino... ya bebido.*

TRUJILLO

V. está algo mareado.

EL BORRATXO (*anant-sen*)

Y V. está... un ladrón y un borracho.

TRUJILLO (*desenvainant el punxó*)

Ira de Dios!

EL RAPAT

*No'l desenvainis! Cordura! Sobre tot cor-
dura!*

TRUJILLO

Pero que no ha visto como m'ha insultat?

EL RAPAT

*Prou que lo he visto. Però ha anat molt bé!
Ha anat molt bé! Ja t'hi trobaras sovint a ser*

insultat, i fins algun cop bofetejat; però, tu, sempre modos. Pensa en el carrec que desempenyes, pensa que dus punxò al *cinto*, i no *lo saques sin razón, ni lo envaines sin...* dallonses... I ara ves a picar grava.

ESCENA II

EL RAPAT, LA MADRONA, LA NITÀ, EL GUITARRISTA, ELS DOS DEIXEABLES, I AVIAT EN TRUJILLO I UNA DONA

MADRONA (*desde dalt d'una cadira*)

Bueno. T'està bé aixís la carbacera?

EL RAPAT

Ben extesa! Que faci ombra! Com més ombra, millor, que avui té de ser la gran diada. Pensa que avui prometem l'unica filla!

MADRONA (*baixant*)

Per ella les arreglo les carbaces; però mai havia sentit a dir que perquè prometem la noia se tingués de fer un àpat am tants papers i banderetes.

EL RAPAT

L'empleio s'ho porta, Madrona. No es com abans, quan eren gent d'ofici *benal*: ara som gent de carrera, *empleiats* amb *empleio*, i casem el fruit de benedicció amb un empleiat nacional.

NITA

Total cabó de carrabiners.

EL RAPAT

Cabo renganxat. Que pot-ser volies un trist número? Que no t'agradarà ser *caba*?

NITA

M'agrada per la roba *militar*, però més m'hauria estimat en Joanet.

EL RAPAT

Un carreter! Quin mando té un carreter?

NITA

Mana un carro.

RUSIÑOL

EL RAPAT

Doncs en Gómez Sánchez en mana quatre
i un cabó. Ademés, té un oncle sargent del
mateix ram carrabinat, am més galons que ls
fifos del telègrafo, i té casa que'n diuen
casilla, que li paga la nació expressa, i dret de
regirar les maletes, i els baguls, i altres.. baga-
teles.

MADRONA

Lo que es de bon partit ho es.

EL RAPAT

I aquell aire...

MADRONA

I els *andars* que té...

EL RAPAT

I l'oncle sargent que té.

NITA

Ja m'hi casaré; però, vaja, a mi m'agradava
en Joanet!

EL RAPAT

Joanet, Joanet... Gómez Sánchez! La paraula es donada, i paraula de *fiel* es sagrada.

MADRONA

I quants serem a l'àpat de prometatge?

EL RAPAT

Serem el sargento am la sargentia, que es filla de per allí baix, i allí sentiras *labia*; pot-ser el senyor Josep, el nostre protector; després, el compromès a casar-se, diguem-ne'l gendre; el Trempa-llamps, que'l faig venir exprés perquè faci broma, i que'n fa unesl; i el cotxer, que no'n fa, però que sembla que'n faci.

MADRONA

No serem pas tretze?

EL RAPAT

Serem deu; i si ho fossim fariem venir el peó, de torna.

RUSIÑOL

UNA DONA (*a sòra*)

Lladre! Pillo! Són meves! Punxa-sarries!
Són meves! Són ben meves!

MADRONA

Què hi ha? Què són aquests crits?

EL RAPAT

No res. En Trujillo que registra.

TRUJILLO (*parlant a sòra*)

Senyora, V. dispense la franqueza...

EL RAPAT

Què ha passat?

EN TRUJILLO (*sorint am dugues gallines*)

Nada. Una dòna que passava aquestes dos gallinas ocultas, y á las buenas se las he quitado.

EL RAPAT

No's diu quitar: se diu *decomisar*.

TRUJILLO

Pues se las he decomisado.

EL RAPAT

Am modos?

TRUJILLO

Los convenidos.

EL RAPAT

Doncs, ploma-les, i a la cassola de *frente*.
Ploma-les, i vosaltres a parar taula, a fer l'arroç, a acabar de rostir la llebra, que també la
varem *decomisar*, pobreta!

MADRONA

No tinc mans per tanta feina!

EL RAPAT

Fes-la amb els peus.

MADRONA

Vui dir que tenim de posar minyona; que

RUSIÑOL

la nostra posició ho requereix; que no es conforme ni decent que tenint *monopolio* com tenim, i fins carbacera i fruiterar, la noia i jo haguem de ser l'escarraç de la feina.

EL RAPAT

Ja tens en Trujillo.

MADRONA

Ja te'l pots *trujillar* en Trujillo. En Trujillo... en Trujillo no sab de planxar.

EL RAPAT

Ja'n sabrà. Ell fa tot lo que li ensenyen. No has vist lo de les gallines?

MADRONA

La gallina ets tu. Un home que promet la noia amb un pom de flors que quasi es del braç de tropa; que fa venir el senyor Josep, que quasi es *condà*; que té la casa que quasi es propia, té de mirar aquestes miseries? Vaja, que no ets digne del *fielato!*

NITA

Pares, no s'alterin!

EL RAPAT

Madrona, la *casilla* dópa més honor que quartos. Aquestes cases de l'Estat tot es fatxada. Per fòra, un parc, i per dintre... ja sabs si estem gaire amples per dintre.

MADRONA

Som tres i hi ha empentes.

EL RAPAT

El sou es petit...

MADRONA

Però les decomisades són grosses.

EL RAPAT

Les gangues són primes...

MADRONA

Engreixa-les.

EL RAPAT

No les puc engreixar més.

MADRONA

Doncs, infla-les.

EL RAPAT

Calla, Madrona. No faltaria més que anés a *oidos* del carrabiner sargento. Un home tant rigorós! Un home que'ns dóna la mà del nebot! Del nebot carnal! Del nebot carrabiner! I tot per què? Per la nostra rectitud. Estic segur que si't sentís se treia'l sabre de la funda i ens desfeia'l casament, la barraca, la llibreta i la bascula!

MADRONA

Doncs, tu mateix.

EL RAPAT

Doncs, jo mateix. Pareu taula i digues al Trujillo que vingui.

MADRONA

Que no'l pots cridar tu mateix el teu Trujillo?

EL RAPAT

No'm sentiria, de dintre les habitacions:
la veu s'hi pert per aquesta casa.

MADRONA (*entrant a la barraca*)

Trujillo! Trujillo! Vine aquí, que l'amo
t'anysora!

ESCENA III

EL RAPAT, LA NITA, EN TRUJILLO, EL GUITARISTA, ELS DOS DEIXEABLES I AVIAT LA MADRONA

(*La Nita va parant la taula.*)

TRUJILLO

Qué hay, patrón?

EL RAPAT

Hay, que vigilis bé a fòra, el camp de blat-de-moro, el canyar, el clot de les escarxoferes; que ho vigilis tot, i ojo de vista, que si'l poble arriba a saber que avui estem de regocijo,

RUSIÑOL

entraran els porcs a colles. Ho tens entès?
Sigues un *vigia*.

TRUJILLO

Estiga tranquil. No deixaré la *fortaleça*.

EL RAPAT

Doncs, apa!

MADRONA (*sortint*)

Rapat! Rapat!

EL RAPAT

Què hi ha?

MADRONA

Que no hi ha vi.

EL RAPAT

Com s'entén? No'n falta mai de vi en
aquesta casa. No hi ha dia que no se'n faci.

MADRONA

Perquè se'n fa massa, s'ha tornat agre.

EL RAPAT

Tot?

MADRONA

Més n'hi hagués. Es clar! Com que ara n'hi tirem de dolç, ara de salat, ara de vell, ara de jove, la bóta es com una persona: el vi li ha fet mal.

EL RAPAT

Aixís se reventés! Tenir mal de bóta en un moment tant solemne!

MADRONA

I què fem ara?

EL RAPAT

No t'apuris. Ja'n passarà. Cada punt en passa. Això es un regaró de vi.

MADRONA

I si no'n passés?

(Se senten grans crits a fòra.)

RUSIÑOL

EL RAPAT

Calla! Sents aquests crits? Això es vi! Es
vi, Madrona, no'n dubtis! Trujillo! Trujillo!

ESCENA IV

ELS MATEIXOS, LA MATUTERA I EN TRUJILLO

TRUJILLO (*desde la porta*)

Señor Rapat: Vi a la vista.

EL RAPAT

Que entri.

LA MATUTERA (*entrant amb en Trujillo*)

Deixa-m estar! Estripa-sarries! Poca crianc-
ça! Taúl!

EL RAPAT

Que entri! Que vagi entrant la *delincuenta!*
(A la Matutera.) *Qué hay de pago, señora?*

LA MATUTERA

Hi ha que sóc una dòna honrada i de sa casa, i am virtut per vendre, i que aquest escanyolit de mal esser me volia posar la mà a sobre.

EL RAPAT

Però sempre amb aquells modos?

TRUJILLO

Los de reglamento.

EL RAPAT

I, doncs, quines queixes té, senyora?

LA MATUTERA

D'ell, que no té criança, ni de tot això que anomeneu. Que es un tarat! Un escanyolit!

EL RAPAT

Ell pot ser un escanyolit, però vós sou massa gràssa, matrona.

LA MATUTERA

Si ho sóc, no'm puc pas aflauir.

RUSIÑOL

EL RAPAT

Aquí us afiaqurem.

LA MATUTERA

A mi?

EL RAPAT

A vós. Us afiaqurem traient-vos pes de sobre.

EN TRUJILLO

O dels costats.

MADRONA

O d'allí on sigui.

LA MATUTERA

Què voleu dir, desgraciada de mi?

EL RAPAT

Que les viandes que porteu no són viandes de la vostra propria persona; que teniu els etxurats massa amples, i que'l tenir massa salut us farà mal. Veuso-aquí! Despulleu-vos!

LA MATUTERA

Jesús Déu meu!

EL RAPAT

Despulleu-vos a davant de la justicia.

MADRONA

No ets mala justicia!

EL RAPAT

Calla, que cumpleixo.

LA MATUTERA

Que's pensa que no tinc el meu passament
de vergonya?

EL RAPAT

Lo que teniu es cansalada que no es vostra,
beguda sobrera i contrabando ignorant. Ja ho
veurem lo que teniu.

LA MATUTERA

Doncs, no ho veuran: primer em deixaré
matar!

EL RAPAT

Doncs, ataquen i vinga la tragedia! A ella, Trujillo! A ella!

LA MATUTERA

Perdó! Perdó! Ja'm rendeixo! Que m'entri a dintre la mestressa, i'm quedaré magre com abans.

EL RAPAT

Molt ben dit! Madrona, entra-la a dintre i registra-la... i *decomísalala*. Fòra polissons de vi, anyadits mengívols, trampes de pago o, més ben dit, de cobro. (*La Madrona i la Matutera entren dintre.*) La dòna té de ser natural. No hi estas, Trujillo?

EN TRUJILLO

Y tant si estoy! Natural y frescola.

EL RAPAT

Doncs, ja has vist de la manera que maniobro. Aquí tot va en regla. Jo'm sento home de *mando*, Trujillo. No hi puc fer més. He nascut per desentranyar, m'ho coneix; per saber inte-

rioritats, per penetrar les bótes, els barralons i els bóts, per bóts que siguin. A mi'l vi no'm domina: jo'l domino an ell. Ja ho has vist. Tienem més convidats que beguda, i ara ja tenim viceversa. *Nada*: que'l govern, si'l's vol trobar, els troba'l's homes, i que a mi m'ha trobat, Trujillo.

TRUJILLO

Si V. no fos burot, seria burot honorario.

EL RAPAT

Gracies. Ja ho sóc poc o molt. Que't penses que ho es qui vol de burot? Escolta lo que't vaig a dir: per ser burot s'hi ha de néixer; per ser matuta s'hi ha de créixer. Què't sembla?

(Se sent soroll de cascabells.)

TRUJILLO

Que sento un coche que s'atura. Quien va allá?

RUSIÑOL

ESCENA V.

ELS MATEIXOS I EL COTXER

EL COTXER

Sóc jo.

EL RAPAT

Visca! Ets el primer d'arribar, cotxer.

EL COTXER

Perquè vinc am cotxe.

EL RAPAT

Vens sol?

EL COTXER

Amb el bestiar al davant i la *Coronela* al
frenta.

EL RAPAT

I ningú més?

EL COTXER

I sis pernils que porto, *con honra*. Com que anava de buit per venir a l'àpat, he pensat: ja que no passo passatges, passem pernils. Que no he fet bé?

EL RAPAT

Ja sabs que jo i tu no podem renyir i que sóc un ninxo.

EN TRUJILLO

I el Trempa-llamps?

EL COTXER

Ara puja.

EN TRUJILLO

Jo no més de pensar que viene ja ric.

EL RAPAT

I per què no l'has fet pujar al cotxe?

EL COTXER

Ha volgut anar corrent darrera, per fer

EL COTXER

I sis pernils que porto, *con honra*. Com que anava de buit per venir a l'àpat, he pensat: ja que no passo passatges, passem pernils. Que no he fet bé?

EL RAPAT

Ja sabs que jo i tu no podem renyir i que sóc un ninxo.

EN TRUJILLO

I el Trempa-llamps?

EL COTXER

Ara puja.

EN TRUJILLO

Jo no més de pensar que viene ja ric.

EL RAPAT

I per què no l'has fet pujar al cotxe?

EL COTXER

Ha volgut anar corrent darrera, per fer

RUSIÑOL

broma. Ell tot ho fa per fer broma. Ja'n veureu de broma! Jo, quan parla ell, m'esqueixo.

NITA

Si no diu mai res!

EL COTXER

Encara que no diga res, també m'esqueixo.
(Surta la Matutera de la casilla i travessa corrents.) Qui es aquesta viuda?

EL RAPAT

Viuda, dius? Haguessis vist ara mateix l'envalum que feia. Ve de pendre banys per aflauir-se.

EL COTXER

I li han provat?

EL RAPAT

Ja'n beuras les conseqüències.

EL COTXER

Visca! I tu, Nita, ja estas a punt de rebre'l braç *melitar*?

NITA

Que també ets de la broma, cotxer?

(Entra en Trempa-llamps.)

EL COTXER

Broma, dius? Mira-la: aquí la tenim, la broma.

ESCENA VI

ELS MATEIXOS, EN TREMPA-LLAMPS I AVIAT
LA MADRONA

EL RAPAT

Hola, Trempa-llamps!

EL COTXER

Hola, terrible!

TRUJILLO

Ya le tenemos aquí!

RUSIÑOL

EL COTXER

Apa! Diga-n una desseguida.

EL RAPAT

Deixeu-lo respirar.

EL COTXER

Que respirar! Diga-la, noi! De sobte! De les teves!

EL RAPAT

No l'atropelleu! Què voleu que diga a cremadent?

(En *Trempa-llamps s'asseu.*)

EL COTXER

Ara! Va!

EN TREMPA-LLAMPS

Ja sóc aquí.

TOTS

Ja! Ja! Ja!

(A cada frase que diu en *Trempa-llamps* tots riuen.)

EL COTXER

Ja l'ha dit!

TRUJILLO

Es un gat dels frailes.

EN TREMPA-LLAMPS

I tu ets un goç de *fielato*.

EL RAPAT

Bona!

EL COTXER

I calenta!

TRUJILLO

Digan otra.

EL RAPAT

Vui veure!

(Tots riuen.)

EL COTXER

Ben dit! Porteu-li beguda desseguida!

RUSINOL

EL RAPAT (*cridant*)

Madrona! Madrona! Com anem de vi?

MADRONA (*al peu de la porta*)

N'han sortit vuit porrons.

EL RAPAT

Si que deu haver quedat descansada la
viuda. Porta-ls tots vuit.

EN TREMPA-LLAMPS

Jo, per mi, am tres en tinc prou.

EN TRUJILLO

Bien!

MADRONA (*portant un porró*)

Aquí'n tens un, per ara.

EN TREMPA-LLAMPS (*berent*)

Bon vi! A qui l'haveu robat?

EL COTXER

Sents quines unes! Es el gran home!

EL RAPAT

Es vi de fielat, minyó!

EN TREMPA-LLAMPS

Es vi robat als pobres.

EL RAPAT

Ja! Ja! Quin gat n'hi ha d'aquest home!

EN TREMPA-LLAMPS

Als pobres i al poble.

TRUJILLO

Bien dicho!

EN TREMPA-LLAMPS

Bien dicho, i un dia us cremaran a tots en aquesta gavia de ganduls i el foc farà pudor de lladre. De lladre rostit!

RUSIÑOL

TOTS

Ja! Ja! Ja!

EL RAPAT

Què us sembla, he? Ni'l fielat respecta!

EL COTXER

Veritat que he fet bé de portar-lo? Ja riurem amb ell, no tingueu por.

TRUJILLO

Un *hombre* així anima molt en una *juerga* de família.

EL COTXER

Vinga una altra, *trapisonada*!

EN TREMPA-LLAMPS

Que estic voltat de ximples.

EL RAPAT

Ha! Ha! Aquesta es la millor!

EN TREMPA-LLAMPS

De ximples que ho són i no s'ho pensen.

EL COTXER

Anzia, *Careto!*

EN TREMPA-LLAMPS

I que fan com les sangoneres: s'atipen allí
on les posen de morro.

EL COTXER

Ah, salau! Té, beu! T'has ben guanyat el
trago! Beu i reposa.

EN TREMPA-LLAMPS

Demano per dir-ne una altra.

EL COTXER

Diga-la, minyol Que no se't quedi dintre.

EN TREMPA-LLAMPS

Dic que he vingut per dinar, i si no cuiteu
dino sol.

EL RAPAT

No! Aquesta sí que no la faras de broma!
No'ns deixaries ni'lss ossos!

EN TREMPA-LLAMPS

Ja anirieu a pendre-n d'altres. Aquí rai,
que per robar no teniu d'anar al camí ral,
que'l camí ral us ve a casa.

TOTS

Ja! Ja! Ja!

EL COTXER

Visca i revisca, *Canela!*

(*Entren en Gómez Sánchez, i al darera en Sánchez Gómez donant el braç a la senyora Carmela.*)

ESCENA VII

EL RAPAT, EN TRUJILLO, EL COTXER, EN TREMPALLAMPS, EN SÁNCHEZ GÓMEZ, EN GÓMEZ SÁNCHEZ, LA SENYORA CARMELA, LA MADRONA, LA NITA, EL GUITARRISTA I ELS DOS DEIXEABLES

SÁNCHEZ GÓMEZ

Se puede?

EL RAPAT

Alanta, i bienvenidos, señor sargento am la propria companyia.

SÁNCHEZ GÓMEZ

Buenos días á todo el mundo.

EL RAPAT (*a la Madrona, que surt*)

Mira-te'ls. Ja'ls tenim aquí!

MADRONA

Com està, senyora Carmela? Com estan tots?

SENYORA CARMELA

Mucho polvo, contra!

EL RAPAT

Sí: la carretera padece de ser polsosa. A l'istiu, pols; i a l'hivern, barro.

(Se formen grupos.)

SÁNCHEZ GÓMEZ

Pero aquí está muy bien, señor Rapat. Esto es el jardín de las Impérides. Alfábregas, llessamin y ruda! Vive Dios! Y hasta una higuera.

EL RAPAT

La figuera la dispensarà...

SÁNCHEZ GÓMEZ

Y por qué?

EL RAPAT

Perquè l'arbre s'equivocó.

SÁNCHEZ GÓMEZ

Cómo es eso?

EL RAPAT

Molt simple: vaig plantar una cacia, i com que era prima, la vaig sostenir amb un parpal. Doncs, bien: la cacia va morir-se, va brotar el parpal, i va resultar una figuera.

SÁNCHEZ GÓMEZ

En esta tierra todo es práctico. En la mía hubiera muerto la higuera y hubiera salido una acacia.

MADRONA

Però, facin el favor de seure, que venen atropellats.

SÁNCHEZ GÓMEZ

Que se sientan las damas, que son endebles. Yo ya estoy hecho á las polsagueres.

GÓMEZ SÁNCHEZ (*a la Nita*)

Pichona!

NITA

Me pensava que no vindries, corrido!

(*La Madrona s'asseu al costat de la senyora Carmela, i el cotxer, en Trempa-llamps i en Trujillo sen van amb el guitarrista.*)

SÁNCHEZ GÓMEZ

Que se sientan las damas, digo, que han nacido para estar sentadas, y V. y yo, señor Rapat, haremos un pitillo para esperar este àpat solemnia.

EL RAPAT

Tants com vulgui, señor Sánchez Gómez, i fumant sumando parlarem els nostres assumptos.

SÁNCHEZ GÓMEZ

Poco tenim de parlar, señor Rapat. Hoy no son momentos de sentir: son momentos de comer.

EL RAPAT

Ja veig que es dels meus, señor sargento.

SÁNCHEZ GÓMEZ

Claro que sí! Sabem á lo que venimos, y por

qué hablar de contratos, ni capítulos, ni de estas cosas imprudentes? Yo sé á dónde vengo, y V. á dónde va...

EL RAPAT

Conformes.

SÁNCHEZ GÓMEZ

Mi nevot, como dicen Vs. en su dialecto especial, es un buen chico; la niña es idem...

EL RAPAT

Com diu que es?

SÁNCHEZ GÓMEZ

Que también lo es. El tiene empleo civil, y V. seglar. V. me entrega la noya... noya; yo le doy por dote al sobrino, la carrera y mi protección y amparo, y no se habla más del asunto. Tiene fuego?

(El Rapat li dona un misto.)

SENYORA CARMELA (*a la Madrona*)

Pues V. está hecha una yegua de guapa, rediós!

MADRONA

No sé què dir-li. Vostès les de per allà
tenen un parlar més dolç que nosaltres.

SÁNCHEZ GÓMEZ

El chico es aprovechado, es bueno, es hidalgo...

EL RAPAT

Nosaltres encara no ho som d'*hidalgos*,
però ja'ns anem *hidalgaçando*.

SÁNCHEZ GÓMEZ

Y se lo entrego porque sé que son una gente de bien. Tengo noticias de la honradez de V. acrisolada, de la honradez de su mujer, también muy acrisolada, y ya no dic res de la niña. Si V. no fuera un funcionario honrado, primero mataba al sobrino y á los cómplices y á los demás encubridores.

EL RAPAT

No temi. Aquí sí que es una casa de virtut; a aquí sí... que no hay raons ofensives. Vivim, grat sia a Déu, com Josep i Maria i Companyia. Tenim d'això... de *rectitud*, i no tenim més

controversies que amb el matutero rebelde.
Això es una bassa d'oli, o, com vostès dirien
oficialment, un fielato de aceite.

SÁNCHEZ GÓMEZ

Muy bien! Así ha de ser! Me gusta la buena gente.

EL RAPAT

Però beba, hombra, beba! Entrégase á la bebida!

SÁNCHEZ GÓMEZ

A ser franco, prefiero comer.

(Li aboca beure i beu.)

EL RAPAT

Madrona: com està el dinar?

MADRONA

*Ja va desseguida. (A la senyora Carmela.)
I aon se'ls fa aquests vestits?*

SENYORA CARMELA

Este ha venido de Francia.

RUSIÑOL

MADRONA

A la *Francia* se vesteix?

SENYORA CARMELA

Según las fronteras donde el gobierno nos destina.

SÁNCHEZ GÓMEZ

(bevent un altre got de vi)

Prefiero comer, digo; pero el vino no va mal para alizárt el apetito. V. es un gran hombre, señor Clapat; honrado, propietario, con destino municipal, y nos va á regalar com un home.

EL RAPAT

Nada: un dinar de carretera.

SÁNCHEZ GÓMEZ

Pero de carretera real.

EL RAPAT

Providencial, i encara. Després, un poc de ball, i aquells brindis, i aquells postres, i aquell bon profit, señores.

SÁNCHEZ GÓMEZ

Y esto á no tardar, no es así?

EL RAPAT

Madrona: que no sents les indirectes?

MADRONA

Ja va! (*A la senyora Carmela.*) I vostè'n sab de lletra?

SENYORA CARMELA

Y qué he de saber!

MADRONA

Es lo que dic: de lletra que'n sapiga l'home.

SENYORA CARMELA

Y aunque no sepa, con tal que sea hombre, canaslos!...

EL RAPAT

Madronal Que no ho sents lo que't diuen?
L'arroç a pas de baioneta!

MADRONA

I el senyor Josep? Que no ha de venir el
senyor Josep?

SÁNCHEZ GÓMEZ

Quien es ese señor Josep?

EL RAPAT

Un bon senyor *factotum*, que aquí'n diuen
el *cacique*.

SÁNCHEZ GÓMEZ

*Buen grado! Pues esperem al señor Josep...
comiendo.*

EL RAPAT

Es verdad: a taula!

MADRONA

Vols dir, Rapat?

EL RAPAT

A taula, i guardem-li tanda d'honor per si
arriba.

TOTS

Sí, sí! A taula! A taula!

EL RAPAT

Doncs, allà va! Aquí, l'honor (*senyalant lloc*); aquí, la sargenta, aquí, el senyor Sánchez Gómez; aquí, en Gómez Sánchez, am la noia aprop; jo, aquí; la dòna, a l'altra banda, lluny; vosaltres, allí on capigüeu, i vinga de *fronta* la cassola!

(*Tots s'asseuen, menos en Trujilio, que vigila.*)

SÁNCHEZ GÓMEZ (*pels de la guitarra*)

Y aquellos jóvenes que no comen?

EL RAPAT

Aquells, no, senyor. L'un toca, l'altre escolta, i l'altre ni toca ni escolta.

SÁNCHEZ GÓMEZ

Pues, qué hace?

EL RAPAT

Es sordo. Veu moure'l s dits, i això l'entreté tot el dia.

(Entra'l senyor Josep.)

ESCENA VIII

ELS MATEIXOS I EL SENYOR JOSEP

SENYOR JOSEP

Dispensin-me, señores, si he fet tart: la pols m'ha entretingut.

(Tots l'ovacionen.)

EL RAPAT

Visca! Visca'l senyor Josep!

TOTS

Visca!

SENYOR JOSEP

Gracies. Després, he tingut de visitar tres fielats, parlar am dos cobradors de cedules i consultar am cinc secretaris. Quina vida!

EL RAPAT

Segui aquí al banc reservat, que ja arriba la vianda. (*La Nit surt am la cassola de l'arroç.*) En arribant vostè, l'arroç.

SÁNCHEZ GÓMEZ

Buen aspecto.

EL RAPAT

Mengin-lo sense escrupol, que tot lo que hi ha es cullit a casa.

EN TREMPA-LLAMPS

Fins els pollastres?

EL RAPAT

Els pollastres es com si's haguessim vist néixer. (*Servint.*) En vol molt, senyor Josep?

SENYOR JOSEP

Més aviat més que menos.

EL RAPAT

I vostè, senyor Sánchez Gómez?

RUSIÑOL

SÁNCHEZ GÓMEZ

No se canse.

EL RAPAT

Que no'n vol més?

SÁNCHEZ GÓMEZ

Digo que no se cانse de posar-ne.

EN TREMPA-LLAMPS

Vol dir força.

SÁNCHEZ GÓMEZ

Muy bien! Este joven es muy risueño.

EL RAPAT

Per això l'havem fet venir: per donar ame-
nitat a la festa.

SENYOR JOSEP

A mi m'agrada molt la gent divertida. Són
despejats, són llestos, són *entremelidos*.

EL RÀPAT

Dones, ja li agradarà aquest minyó. En té de bones i seguides; però, allò que's diu molt seguides.

SÁNCHEZ GÓMEZ

Señores, este arroz no se pot menjar de picante.

MADRONA

Però si no hi he tirat pebre!

EN TREMPA-LLAMPS

Li he tirat jo.

TOTS

Ja! Ja! Ja!

EL RÀPAT

Ja hi som! Ho veu, senyor Josep? Ja n'ha fet una!

SENYOR JOSEP

Molt bé! Molt bé, jove!

RUSIÑOL

SENYORA CARMELA

Qué ordinario!

EN TREMPA-LLAMPS

Y V., coronela?

SÁNCHEZ GÓMEZ

Qué dice el insolente?

EL RAPAT

No'n faci cas. Es para reirse, hombre!

SÁNCHEZ GÓMEZ

Siendo así, callo, y, picante y tot, me lo como.

EN TREMPA-LLAMPS

No'n quedará gens, no, am la gana del personal!

SENYORA CARMELA

El picante requiere bebida.

EL RAPAT

Ja poden tirar, que'n tenim fins a vuit
porrons pel gasto.

TOTS

A ellos!

(*Tots se posen vi.*)

GÓMEZ SÁNCHEZ (*a la Nita*)

Paloma!

EL COTXER

No es paloma: es colom.

GÓMEZ SÁNCHEZ

Lo digo á Nita.

EL COTXER

Doncs, arriba, colomina!

EN TRUJILLO

(*entrant i dient apart an el Rapat*)

Ahora passa beguda, si'n falta.

EL RAPAT

Ja t'avisaré. (*Al senyor Josep.*) Però vostè menja molt a poc a poc, senyor Josep.

SENYOR JOSEP

Menjo de satisfacció, del goig de veure-m voltat d'aquesta gent honorable, tots colocats a les portes del dever.

EN TREMPA-LLAMPS

Que ja brindem?

EL COTXER

Calla!

EL RAPAT

Tot li devem a vostè, senyor Josep.

SENYOR JOSEP

I jo a vosaltres. Jo sóc el pastor, però vosaltres els rabadans. I quins rabadans! I quins rabadans, *señores!* El Rapat a la frontera del poble vigilant la *patria chica*...

EL RAPAT

Gracies.

SENYOR JOSEP

En Sánchez Gómez, a la frontera nacional
vigilant la *patria grande*, i tots... vigila que
vigilaras per tota mena de patries.

SÁNCHEZ GÓMEZ

Es verdad! (Plorant.) Todos vigilando.

EN TREMPA-LLAMPS

Ja-jem!

SÁNCHEZ GÓMEZ

Cómo, ja-jem?

EL RAPAT

Es guasa, digui.

SÁNCHEZ GÓMEZ

*Que donde estoy yo no pasa un alma, si el
alma lleva maleta.*

64

Santiago
Rusiñol
Obra completa

RUSIÑOL

EN TREMPA-LLAMPS

Ja-jem!

SÁNCHEZ GÓMEZ

*(donant un cop de puny a la taula)**Que tan ja-jem! Vire Dios! Vaya una tosita
molesta!*

EL RAPAT

I també certifico jo que aquí, en aquest
fielat, no passa bestia *viviente*, ni animal *disfunto*,
que no pagui tot allò que es de *ley* i li
corresponde.

EN TREMPA-LLAMPS

Nego!

SÁNCHEZ GÓMEZ

Cómo?

EN TREMPA-LLAMPS

Que nego! Tinc ganes de negar, i nego!

SÁNCHEZ GÓMEZ

*No he visto más que un poca vergüenza igual:
el Héroe de Pampanga.*

EN TREMPA-LLAMPS

Doncs, jo dic que aquí entren besties que no paguen.

EL RAPAT

Fòra indirectes.

EL COTXER

Que no!

TOTS

Que sí!

SENYOR JOSEP

Que's passi a votació.

TRUJILLO (*entrant corrents*)

Alto y orden de fuera! Hay un home que va amb una bestia que no sé si paga consumos.

EL RAPAT

Me n'alegro. (*Al Trempa-llamps.*) Ara ho veuras si tot-hom paga. Trujillo! Ordeno que tota bestia paga.

TRUJILLO

Pero es muy grande.

EL RAPAT

Millor. Com més gran, millor. Porta-la,
siga qui siga.

TRUJILLO

Cómo la he de portar, si es viva y camina.

EL RAPAT

Doncs, fes-la entrar i la veurem.

TRUJILLO

No goso.

EL RAPAT (*donant un cop de puny*)

Como que no! Que entri desseguida, digo!

ESCENA IX

ELS MATEIXOS, L'HOME DE L'ÓS, L'ÓS, DONES,
HOMES I CRIATURES

(A l'entrar l'home de l'ós, am l'ós lligat, el segueixen dones i criatures, que's queden al darrera. Les dones de taula s'aixequen i xisclein. En Sánchez Gómez treu el sabre i en Trujillo'l punxó. Quadro.)

L'HOME

Més vos ho dic que nu pago pas!

TOTS (*xiscrant*)

Que no entri! Que no entri!

GÓMEZ SÁNCHEZ (*a la Nita*)

Yo moriré por ti! No te muevas de mi lado!

EL RAPAT

Que's quedí a fòra, que tenim de parlarmentar.

RUSIÑOL

SÁNCHEZ GÓMEZ

Atrás!

EL RAPAT

No l'inquieti!

SENYOR JOSEP

Senyores, no s'assustin, que es un ós.

EL RAPAT

Perquè es un ós ens assustem. Senyor de l'ós, pagui consums i a l'avio.

TRUJILLO

Am modos, señor Rapat.

EL RAPAT

No tinguis por que me's descuidi.

L'HOMÈ

Ni l'ús ni jo pagarem, ni paguem mai, sacrebleu! Tregui-s'ho de la casqueta!

EL RAPAT

Es bestia comestible.

L'HOMÈ

*Es bestia fera, i si ho roleu reparar, no'n
parlem pus, i apropeu-vos.*

EL RAPAT

Tant si es fera com no, es fera forastera
i no porta papeleta de transeunt.

SENYOR JOSEP

Deixi-los passar!

EL RAPAT

Mail Jo cumpreixol

SÁNCHEZ GÓMEZ

Muy bien! Me gusta la ferocia!

EL RAPAT

Consulta, senyor Sánchez Gómez: què
paga aquest bestiar a la frontera?

RUSIÑOL

SÁNCHEZ GÓMEZ

No paga más que la piel.

L'HOMÈ

Ho sentiu pas lo que diu lo militere?

EL RAPAT

Doncs, treieu-li la pell, i emporteu-vos la vianda.

L'HOMÈ

Tingueu pla compte que no vos ha tregut la vostra de vianda!

EL RAPAT

Que ho provi!

NITA

Per Déu, pare!

L'HOMÈ

*Pla que lui provarà, e no més bulaverseu.
L'ús i jo sum de Perpinyà sur Tec, et si més
taquinen sum mechants!*

SÁNCHEZ GÓMEZ

No se exponga, señor Rapat.

EL COTXER

Ansia, aquí!

EL RAPAT

Ves-hi tu, cotxer, que no tens familia.

L'HOMA

Que vingui e sabrà lo que es carnatge! Li trec l'anella del bec, e no li resta pus tendrum, ni os ni pell a sobre.

EL COTXER

I què! Que pot-ser menja persona aquest subjecte.

L'HOMA

Quan no'ls ne manca no menjen pus altra cosa. Ab lo mateix ple se dejuna un enfant, que un volurai, que un home d'armes.

SENYOR JOSEP

Doncs, vine aquí, cotxer.

RUSIÑOL

EN TREMPA-LLAMPS (*alissant*)

Basque-l, ós! Borda-l!

EL RAPAT

No t'exposis, que les besties són besties.

EL COTXER

Si sos meu, ja l'ensenyaria de viure! Garrotada, renec i a la llarga!

L'HOME

Poseu-li a la llarga, ja que sou tant coraljós!

EL COTXER

Que ho voleu veure?

L'HOME

Apa, brigant!

EN TREMPA-LLAMPS

L'ós té raó!

EL COTXER

Doncs, va!

MADRONA

Per Déu, cotxer, no t'hi barallis, que té
ungles!

SENYOR JOSEP

Teniu compte!

(*El cotxer va am la tralla pera pegar a l'ós;
però l'ós fa un brinco i el cotxer recula i
tot-hom xiscla.*)

EL COTXER

No tingueu temor, que ja li dono la raó.
No m'agrada tenir tractes am personal d'anella
al morro i fesomia enganyadora.

MADRONA

(*sortint amb una plata i caient-li a terra*)

Verge Santissima! Qui ha entrat a casa?

EL RAPAT

No t'apropis, Madrona!

RUSIÑOL

L'HOMÈ (*arançant am l'ós*)

Però que pagu o no pagu?

SÁNCHEZ GÓMEZ Y GÓMEZ SÁNCHEZ

Atrás!

EL RAPAT

Després de dinar en parlarem. Fermeu la bestia allí darrera.

L'HOMÈ

Nom de nom!

EL RAPAT

Atrás! I tingueu compte que no's desfermi, que tindrieu presiri espanyol i sabrieu lo que es presiri.

(L'home de l'ós se'n va pel foro. Algunes criatures el segueixen, i els joves i noies s'asseuen als bancs del voltant del fielat. Entra un home amb un organillo i seu.)

MADRONA

Quin trago! Déu meu, quin trago!

EL RAPAT

Molt trago, però'l menjar per terra.

TRUJILLO

Però V. ha guanyat la batalla.

SÁNCHEZ GÓMEZ

Ha estat molt enérgico! El felicito, señor Rapat. Veo que caso muy bien el sobrino.

EL RAPAT

I pagarà! Vaia si pagarà! Jo sóc unes balan-
ces de justicia...

EN TREMPA-LLAMPS

Ja! Ja!

EL RAPAT

De rectitud...

EN TREMPA-LLAMPS

Ja! Ja!

RUSIÑOL

SÁNCHEZ GÓMEZ

Ya le vuelve la tosseta?

EL RAPAT

Bé: de què rius?

EN TREMPA-LLAMPS

De les balances. Tot lo que menjem es afanat.

SÁNCHEZ GÓMEZ

Qué dice?

EL RAPAT

Guaseja.

EN TREMPA-LLAMPS

Que todo es afanat! Todo! L'arroç, els pollastres, la llebra, tot ho desembolsa dels que passen.

SÁNCHEZ GÓMEZ

Cuidado, señor Trempa-llamps, que si esto fuera verdad, yo no daba mi sobrino.

EN TREMPA-LLAMPS

Doncs, no'l dongui, que es verdad.

EL RAPAT

No veu que fa broma...

SÁNCHEZ GÓMEZ

Mancillar una honradez como la nuestra!

SENYORA CARMELA

Recontra!

EN TREMPA-LLAMPS

Doncs, la *mancullan*. Que ho provin que no han robat els aliments aquí *presentes*.

EL RAPAT

Però tu ets un poca-vergonya, minyó!

EN TREMPA-LLAMPS

Es clar que ho sóc, però *con decoro!*

EL COTXER

Bona!

SÁNCHEZ GÓMEZ

Que bona! Nada de bonas ni de bodas. Yo no puedo consentir esta familia subversiva.

EL RAPAT

Alto! Alto!

SÁNCHEZ GÓMEZ

Que no!

GÓMEZ SÁNCHEZ

Tio!

SÁNCHEZ GÓMEZ

Que no!

SENYORA CARMELA

Nunca!

EL COTXER

Doncs, que sí, i ara entro jo! Ja que parleu

tant, esbombo i dic: que'ls cigarrillos que m'ha donat el seu *sobrino* jo'ls hi vaig donar perquè'm deixés passar contrabando.

SÁNCHEZ GÓMEZ

Y él lo sabia?

GÓMEZ SÁNCHEZ

Lo sospechaba.

SÁNCHEZ GÓMEZ

Jesús! Dónde estoy?

EN TREMPA-LLAMPS

Està *donde* no ha de ser *catífulos* ni *escenes escrofulosas*, que vostè també porta contrabando.

SÁNCHEZ GÓMEZ

Infame!

EN TREMPA-LLAMPS

Vostè no es casat am la senyora.

(*La senyora Carmela's desmaia, en Sánchez*

RUSIÑOL

Gómez va per tirar-se a sobre d'en Trempa-llamps, i repensant-se, diu)

SÁNCHEZ GÓMEZ

Ya lo sabia. Y qué?

EN TREMPA-LLAMPS

Que todos son unos.

SÁNCHEZ GÓMEZ

Es verdad: todos som unos, y adelante el casamiento. Aquí nadie puede tirar la primera paquetilla.

EL RAPAT

Doncs, visca, i que vinga la llebra!

MADRONA (*entrantl*)

Jesús, Jesús, Déu meu!

TOTS

Què hi ha?

MADRONA

Que lós...

EL RAPAT

Digues!

MADRONA

Que lós ha entrat a la cuina!

EL RAPAT

I ha pres un tall de llebra?

MADRONA

I se l'ha menjada total!

EL RAPAT

No més me saltava aquest *golpe!* Sóc mort!
Sóc mort moralment! Fugim a la vida pri-
vada, Madrona!

SENYOR JOSEP

Alto! Encara salten els brindis. Jo'l porto
a dintre, i el brindis no se me'l menjará lós,
ni tots els óssos de la terra!

RUSIÑOL

TOTS

Bravo! Bravo!

SENYOR JOSEP

Brindo dient que si havem estat de desgracia en tocant a lo d'aliments, estic content de veure-us am tanta avinensa, promptes a *treballar* a tots els parroquians que passin. Tingueu present (1) «que viviu en un castell, encara que encanyiçat. Avui, res d'olis bullits, per defensar-se: empenyos, empenyos i empenyos; avui res de *cataculpes*: el gran *cataculpa* es el cacic. (*Tots saluden.*) Res d'escales de corda: els esgraons del govern civil són la *brecha*; res d'assalts: els assalts se fan a l'urna, i el que té les unges més llargues assalta, *cataculpeja* i se fa amo del fielat». En el món hi ha no més els que paguen i els que cobren. De quins voleu ser?

TOTS

Dels que cobren!

SENYOR JOSEP

Ja m'ho temia. Doncs, seguiu-me i que durí tant com puga!

(1) Lo senyalat entre <> pot suprimir-se.

EL RAPAT

Visca'l senyor Josep!

TOTS

Visca!

SENYOR JOSEP

I ara a ballar.

EL COTXER

Una americana?

SENYOR JOSEP

Què, una americana! Uns rigodons d'honor!
(Se posen a ballar, al sò d'un organillo, el
senyor Josep am la senyora Carmela, en
Sánchez Gómez am la Madrona, en Gómez
Sánchez am la Nita, i el Rapat amb el
cotxer. Aixis que comencen a ballar, per
la carretera passa gent corrent i entrant
matute. En Trujillo va per aturar-los i
se troba am l'ós que balla a la porta.
Escena molt rapida.)

EN TREMPA-LLAMPS

Ja us els donaran els rigodons!

EL RAPAT

Trujillo! Que no ho veus com passen *matusse*? Empaita-Is, Trujillo!

TRUJILLO

L'oso no me deja pasar.

EL RAPAT

Apa, Trujillo!

EN TREMPA-LLAMPS

(al costat de l'ós, cridant)

Apa, companys! Vinguen cansalades! Vinga vi, que avui es dia de broma! Morin els consums!

ELS DE FORA

Morin! Morin!

TELÓ RAPIT

OBRAS DEL MATEIX AUTOR

- Impressions d'una excursió al Taga.** (Agotada.)
- Desde el molino**, ilustracions de R. CASAS. (Agotada.)
- L'home de l'orga**, monolog. (Agotada.)
- Andalusia vista per un català**, conferencia. (Agotada.)
- Discurs llegit en els Jocs Florals de Granollers.** (Agotada.)
- Anant pel món.** (Agotada.)
- Impresiones de arte**, ilustracions de ZULOAGA, MAS i FONTDEVILA, OLLER i RUSIÑOL. (Agotada.)
- Oracions**, ilustracions de MIGUEL UTRILLO, musica d'ENRIC MORERA.
- Els Caminants de la terra**, poema en prosa. (Agotada.)
- Fulls de la vida**, ilustracions de R. PICHOT. (Agotada.)
- L'Alegria que passa.** (Agotada.)
- El Jardí abandonat**, quadro poematic en un acte, musica de JOAN GAY.
- Teatre: L'Alegria que passa, El Jardí abandonat i Cigales i Formigues**, musica d'ENRIC MORERA i de JOAN GAY.
- Liibertati**, comedia en tres actes.
- Mis hierros viejos**, conferencia.
- Els Jocs Florals de Canprosa**, comedia en un acte (Agotada.)

Santiago

El Poble Oris.

Obra completa

(Agotada.)

El Malalt Cronic, comedia en un acte.

El Jardí abandonado, quadro poematic en un acte,
traduit al castellà per MIGUEL SARMIENTO.

El Prestidigitador, monoleg. (Agotada.)

Feminista, monoleg.

El bon caçador, monoleg. (Agotada.)

El sarau de Llotja, monoleg. (Agotada.)

D'aquí i d'allà.

L'Heroe, drama en tres actes. Tercera edició.

El pati blau, idili dramatic en dos actes.

Desde el Molino. Impresiones de arte (un volum).

Jardins d'Espanya.

El Mistic, drama en quatre actes. Segona edició.

Els Punxa-sarries, sainete en un acte.

Una peseta